

"הַשַּׁרְחָה הַחֲלֵבִי" לַתּוֹרָה

תרגום התורה לערבית-יהודית שבפי יהודי ארם-צובא (חלב)

ספר בראשית
פרשת לך לך

המרכז העולמי למורשת יהדות ארם-צובא (חלב)
תל-אביב תשס"ו – 2005

© כל הזכויות שמורות למרכז העולמי למורשת יהדות ארם צובא (חלב) המבקש לצטט מהספר

רשאי לעשות כן, בתנאי שיציין את שם הספר, ואת שם המוסד שהוציאו לאור:

המרכז העולמי למורשת יהדות ארם צובא (חלב)

וילד את אברם את נחור
 ואת הרן: ואלה תולדות תרח
 תרח הוליד את אברם את
 נחור ואת הרן והרן הוליד
 את לוט: וימת הרן על פני
 תרח אביו בארץ מולדתו
 באור כשדים: ויקח אברם
 ונחור להם נשים שם אשת
 אברם שרי ושם אשת נחור
 מלכה בת הרן אבי מלכה
 ואבי יסכה: ותהי שרי עקרה
 אין לה ולד: ויקח תרח את
 אברם בנו ואת לוט בן הרן
 בן בנו ואת שרי כלתו אשת
 אברם בנו ויצאו אתם מאור
 כשדים ללכת ארצה כנען
 ויבאו עד חרן וישבו שם:
 והיו ימי תרח חמש שנים
 ומאתים שנה וימת תרח
 בחרן:

ויאמר יהוה אל אברם לך לך
 מארצה וממולדתך ומבית
 אביך אל הארץ אשר אראך:
 ואעשה לגוי גדול ואברכה
 ואגדלה שמך והיה ברכה:
 ואברכה מברכך ומקללך
 אור ונברכו בך כל משפחת
 האדמה: וילך אברם כאשר
 דבר אליו יהוה וילך אתו לוט

ואברם בן חמש שנים ושבעים
 שנה בצאתו מחרן: ויקח
 אברם את שרי אשתו ואת
 לוט בן אחיו ואת כל רכושם
 אשר רכשו ואת הנפש אשר
 עשו בחרן ויצאו ללכת ארצה
 כנען ויבאו ארצה כנען: ויעבר
 אברם בארץ עד מקום שכם
 עד אלון מורה והכנעני או
 בארץ: וירא יהוה אל אברם
 ויאמר לזרעה אתן את הארץ
 הזאת ויבן שם מזבח ליהוה
 הנראה אליו: ויעתק משם
 ההרה מקדש לבית אל ויט
 אהלה בית אל מים והעי
 מקדש ויבן שם מזבח ליהוה
 ויקרא בשם יהוה: ויסע אברם
 הלך ונסוע הנגבה:

והיו רעב בארץ וירד אברם
 מצרימה לגור שם כי כבד
 הרעב בארץ: והיו כאשר
 הקריב לבוא מצרימה ויאמר
 אל שרי אשתו הנה נא ידעתי
 כי אשה יפת מראה את: והיה
 כי יראו אתך המצרים ואמרו
 אשתו זאת והדגו אתי ואתך
 יחיו: אמרי נא אחתי את
 למען ייטב לי בעבורך וחיתה
 נפשי בגללך: והיו כבוא אברם

מצרימה ויראו המצרים את
 האשה כי יפה הוא מאד:
 ויראו אתה שרי פרעה ויהללו
 אתה אל פרעה ותקח האשה
 בית פרעה: ולאברם היטיב
 בעבורה והיה לו צאן ופקד
 וחמרים ועבדים ושפחת
 ואתנת וגמלים: וינגע יהוה
 את פרעה נגעים גדלים ואת
 ביתו על דבר שרי אשת
 אברם: ויקרא פרעה לאברם
 ויאמר מה זאת עשית לי למה
 לא הגדת לי כי אשתך הוא:
 למה אמרת אחתי הוא ואקח
 אתה לי לאשה ועתה הנה
 כ אשתך קח ולי: ויצו עליו
 פרעה אנשים וישלחו אתו
 ואת אשתו ואת כל אשר
 יגא לו: ויעל אברם מצרים הוא
 ואשתו וכל אשר לו ולוט
 עמו הנגבה: ואברם כבד מאד
 במקנה בכסף ובהב: וילך
 למסעיו מנגב ועד בית אל
 עד המקום אשר היה שם
 אהלה בתחלה בין בית אל
 ובין העי: אל מקום המזבח
 אשר עשה שם בראשונה
 ויקרא שם אברם בשם יהוה:
 וגם ללוט ההלך את אברם
 היה צאן ופקד ואהלים: ולא

27. ואלה - והדולי תולדות > תרח תרח כלף אלא אברם
אלא נחור ואלא הרן והרן כלף אלא לוס: 28. וימת - ומת
הרן עלא חזאת תרח אבו פי ארץ מוולדותו פי מרג ליחקול:
29. ויקח - >אכר< אברם ונחור ליהן נסוחאן איסים וזגית
אברם שרי ואיסים וזגית נחור מלכה בינית הרן אבו מלכה
ואבו יסכה: 30. ותהי - וכאנית שרי עקרה לים ליהא
ולאד: 31. ויקח - ואכר תרח אלא אברם בנו ואלא לוס
איבין הרן איבין בנו ואלא שרי כנתו וזגית אברם בנו וזכרנו
מעוהון מן מרג ליחקול לימצו ארץ כנען ואינו חזתא תרן
וגלסו תם: 32. ויהי - וכאנו איאם תרח מיתן וכמס סנין
ומת תרח פי תרן:

יב

לז יא 1. ויאמר - וקאל הי אילא אברם מצי לך מן ארעך ומן
מוולדתך ומן >בית< אבוך אלא אלארץ אלדי אראווד:
2. ואעסך - ואענעך לסיעוב עצים ואברכך ואכאביד
עיסך ותכך בראכיה: 3. ואברכה - ואברך מברכין
ומסתמינך אלען ויתברכו פך גמיע אסוואיף אלארץ:
4. וילך - ומיצי אברם כאלדי כלאם אליה אלה ומיצי מעו
לוס ואברם איבין כמסה וסבעץ סניה פי כרוגו מן תרן:
5. ויקח - ואכר אברם אלא שרי וזגיתו ואלא לוס איבין אבו
ואלא גמיע כיסכך אלדי כיסכו ואלא אלנפס אלדי צינעו
פי תרן וזכרנו לימצו ארץ כנען ואינו ארץ כנען: 6. ויעבר
- ופת אברם פיל ארץ חזתא מכאן סכם חזתא מרג מורה
ואלכנעני חן פיל ארץ: 7. וירא - ותגלא אלה אלא אברם
וקאל לנפלך אעסי אלא אלארץ הארי ובנא תם מדבך קידם
אלה אלמיתגאלי אליה: 8. ויעתק - ותתקל מן תם ליגבל
מן סרק לבית אל ומד כימתו בית אל מן אלגרב וזעי מן
אלסרק ובנא תם מדבך קידם אלה וצלא פי איסים אלה:
9. ויסע - ורחל אברם מצי ורחל לל קבליה:

10. ויהי - וצאר גוע פיל ארץ ונויל אברם למצר ליסכון
תם אין תיקיל אלנוע פיל ארץ: 11. ויהי - וכאן כאלדי
קיריב ליני למצר וקאל אלא שרי וזגיתו הוודא הלאן
עריפית אין אמרא חסנית אלמנצר אינתי: 12. ויהי -
ויכון אין ינצרו ליכי אלמצריין ויקולו וזגיתו הארי ויקתלו
אלי וליכי יעאייסו: 13. אמרי - קולי הלאן איכתי אינתי
לאגל יחסן לי פי סכבך ותעיש נפסי פי גגירתיך:
14. ויהי - וכאן כימני אברם למצר ונצרו אלמצריין אלא
אלאמרה אין חסניה היא גרא: 15. ויראו - ונצרו ליהא
ריסא פרעון וסכרו ליהא אלא פרעון ותאברית אלאמרה
בית פרעון: 16. ולאברם - ולאברם אתחסאן פי סבבהא
וצאר לו גנאם ובקר וחמיר ועאביד ואגוואר ואתנת וגמיל:
17. וינגע - ובלא אלה אלא פרעון בלוואת עצימין ואלא
אהל ביתו עלא סבאב שרי וזגית אברם: 18. ויקרא -
ונרא פרעון לאברם וקאל איס הארי סניעית לי אליס לס
כברת לי אין חזתך היא: 19. למח - אליס קילית איכתי
היא ואכר ליהא לי לל אמרא והלאן הוודא וזגיתך כוד
ומצי: 20. ויצו - ווצא עליה פרעון ארגל וזדעו אלו ואלא
וזגיתו ואלא גמיע אלדי לה:

יג

1. ויעל - וסיליע אברם מן מצר הוא חזגיתו וגמיע אלדי
לז ולוס מעו לל קבליה: 2. ואברם תיקיל גרא פיל כוס
פיל פינא ופיל דהב: 3. וילך - ומיצי למרחלו מן
אלקבליה וחזתא בית אל חזתא אלמכאן אלדי כאן תם
כימתו פיל ברויה בך בית אל ובין העי: 4. אל - אלא
מכאן אלמדבך אלדי צינע תם פיל אוולאניה וצלא תם
אברם פי איסים אלה: 5. וגם - ואיצא ללוס אלמאצי מע
אברם צאר גנאם ובקר וזינאס: 6. ולא - ולם חמלית
ליהן אלארץ ליגלסו גמיעא אין כאן כיסכך כחיר ולם

יד

8. אלוץ פודה - עסק מדה וכן 3. בעקבות תיא ומישר רסני מרג וכן
אלמסאני: 7. וירא - והתגלה בעקבות תיא והתגלה וכן כדמסך
הפסק מוכח - מוכח לפני ה', בעקבות תיא וכן כפסק הבא והנראה -
המתגלה: 8. ויקרא - והתפלל בעקבות תיא וכן להלן יג 4. 18. עשית
- סניעית - צניעית, לחילופי ס/צ, ראה כפסא.

27. תולדת - לא תרגם 3: תוליד. 28. באור כשרים - תרגם את השם:
כאן ובפסוק 31. 30. כפי 'עסק השדים', להלן יד 3. לקצת זאת 3 תרגם
רק את המרכיב הראשון: עסק כשרים. תרגם 'אזר כ'עסק' בא כנראה
בעקבות כנחם בן סורק המזכיר אצל רש"י וכנחם פירס אור - בקעת וכן
תרגם אלמסאני: בקעת אלכסדאניין. לקצת זאת תיא באור וכשרא,
וכנראה בעקבות רש"י: פי אתן אלכסדאניין. 29. ויקח - תרגם מלה ה'
חטרי: 3: ואכר.

נשא אתם הארץ לשבת יחזו
 כי־היה רכושם רב ולא יכלו
 לשבת יחזו: ויהי־ליב בין רעי
 מקנה־אברם ובין רעי מקנה־
 לוט והפגעני והפרזי אז ישב
 בארץ: ויאמר אברם אל־לוט
 אל־נא תהי מריבה ביני ובינה
 ובין רעי ובין רעיה כי־אנשים
 אחים אנחנו: הלא כל־הארץ
 לפניך הפרד נא מעלי אם־
 השמאל ואימנה ואם־הימין
 ואשמאילה: וישא־לוט את־
 עיניו וירא את־כל־כפר הירדן
 כי כלה משקה לפני | שחת
 יהוה את־סדם ואת־עמרה
 כגן־יהוה כארץ מצרים באכה
 צער: ויבחר־לו לוט את־כל־
 כפר הירדן ויסע לוט מקדם
 ויפרדו איש מעל אחיו: אברם
 ישב בארץ־כנען ולוט ישב
 בערי הכפר ויאהל עד־סדם:
 ואנשי סדם רעים וחטאים
 ליהוה מאד: ויהוה אמר אל־
 אברם אחרי הפרד־לוט מעמו
 שא נא עיניך וראה מן־המקום
 אשר־אתה שם צפנה וגבה
 וקדמה וימה: כי את־כל־
 הארץ אשר־אתה ראה לך
 אתננה ולזרעה עד־עולם:
 ושמתי את־זרעה כעפר הארץ

אשר | אם־יוכל איש למנות
 את־עפר הארץ גם־זרעה
 וימה: קום התהלך בארץ
 לארפה ולרחבה כי לך אתננה:
 ויאהל אברם ויבא וישב
 באלני ממרא אשר בחברון
 ובן־שם מזבח ליהוה:

ויהי בימי אמרפל מלך־שנער
 אריוך מלך אלסר כדלעמר
 מלך עילם ותדעל מלך גזים:
 עשו מלחמה את־ברע מלך־
 סדם ואת־ברשע מלך עמרה
 שנאב | מלך ארמה ושמאבר
 מלך צביים ומלך בלע היא־
 צער: כל־אלה חברו אל־
 עמק השדים הוא ים המלח:
 שנים עשרה שנה עבדו את־
 כדלעמר ושלש־עשרה שנה
 מרדו: ובארבע עשרה שנה בא
 כדלעמר והמלכים אשר אתו
 ויפו את־רפאים בעשתרת
 קרנים ואת־הזוזים בהם ואת
 האימים בשוה קריתים: ואת־
 החזי בהרדס שעיר עד איל
 פארן אשר על־המדבר: וישבו
 ויבאו אל־עין משפט הוא
 קדש ויפו את־כל־שדה
 העמלקי וגם את־האמרי
 הישב בחצצון תמר: ויצא

מלך־סדם ומלך עמרה ומלך
 ארמה ומלך צביים ומלך
 בלע הוא־צער ויערכו אתם
 מלחמה בעמק השדים: את
 כדלעמר מלך עילם ותדעל
 מלך גזים ואמרפל מלך שנער
 ואריוך מלך אלסר ארבעה
 מלכים את־החמשה: ועמק
 השדים בארת בארת חמר
 וינסו מלך־סדם ועמרה
 ויפלו־שמה והנשאים הרה
 נסו: ויקחו את־כל־רכש סדם
 ועמרה ואת־כל־אכלם וילכו:
 ויקחו את־לוט ואת־דכשו בן־
 אחי אברם וילכו והוא ישב
 בסדם: ויבא הפליט ויגד
 לאברם העברי והוא שכן
 באלני ממרא האמרי אחי
 אשכל ואחי ענר והם בעלי
 ברית־אברם: וישמע אברם כי
 נשבה אחיו וירק את־חניכיו
 וילחי ביתו שמנה עשר ושלש
 מאות וירדף עד־דן: ויחלק
 עליהם | לילה הוא ועברו
 ויבס ויידפס עד־חובה אשר
 משמאל לדמשק: וישב את
 כל־הרכש וגם את־לוט אחיו
 ורכשו השיב וגם את־הנשים
 ואת־העם: ויצא מלך־סדם
 לקראתו אחרי שובו מהכות

בראשית ו' לך יג

עוֹרֵר: 3. כֹּל - גְּמִיעַ הַדּוֹלִי אֶלְתֵּפֶקוּ אֵלֶּא סֶהֱלִית לִיחֻקּוֹל
הוּא בָּחַר אֶלְמֵאֲלִית: 4. שְׁתִּים - תִּנְעֵסֶר סִנִּיה כְּרֵאֲמוּ אֵלֶּא
כְּדִרְלַעֲמֶר וְתִלְתַּעֲסֶר סִנִּיה פְּגִרָה: 5. וּבִאֲרֵבַע - וּפִי
אֲרֵבַתֶּעֶסֶר סִנִּיה אִיגָא כְּדִרְלַעֲמֶר וְאֶלְצוֹלְטִין אֵלְדִי מֵעוּ
וְצִרְבוּ אֵלֶּא גִיבֵאֲבֵרָה פִי עֶשְׁתֶּרֶת קִרְנִים וְאֵלֶּא אֶלְקוּוִין פִי
הָאֵם וְאֵלֶּא אֵלְאֵמִים פִי שׁוּה קִרְתִּים: 6. וְאֵת - וְאֵלֶּא
אֶלְחֹרִי פִי גְבִלְהֹן שְׁעִיר חִיתָא מִרְגַּ פֶּאֶרְן אֵלְדִי עֵלֶּא אֶלְבֵּר:
7. וְיִשְׁבוּ - וְרִיגְעוּ וְאִיגָא אֵלֶּא סֶהֱלִית אֶלְחִיכִים הִיא קִדֵּס
וְצִרְבוּ אֵלֶּא גְמִיעַ חֻקִּית אֶלְעֶמְלֶקִי וְאֵלֶּא אֶלְאֲמֹרִי
אֶלְגֵּאֲלִים פִי חֲצִצּוֹן תִּמְרָה: 8. וְיִצֵּא - וְכִרְגַּ מֶלֶךְ סְדוּם
וּמֶלֶךְ עַמּוּרָה וּמֶלֶךְ אֲדֻמָּה וּמֶלֶךְ צַבּוּיִים וּמֶלֶךְ בִּלְעַ הִיא
צוֹעֵר וְצֵאֲפוּ מֵעֵהָן חֶרֶב פִי צֶהֱלִית לִיחֻקּוֹל: 9. אֵת - מֵעַ
כְּדִרְלַעֲמֶר מֶלֶךְ עֵילָם וְתִדְעֵל מֶלֶךְ שִׁיעוּב וְאֶמְרָפֶל מֶלֶךְ
שִׁנְעֵר וְאֶרִיֶּן מֶלֶךְ אֶלְסֶר אֲרֵבַע צוֹלְטִין מֵעַ אֶלְכִּמְסִיָּה:
10. וְעַמֶּק - וְסֶהֱלִית לִיחֻקּוֹל גְּבִיב גְּבִיב טִין וְהִרְבוּ מֶלֶךְ
סְדוּם וְעַמּוּרָה וְנִסְבּוּ תָם וְאֶלְמִתְבָּקִין גְּבִל הִרְבוּ:
11. וְיִקְחוּ - וְאֶכְרֹז אֵלֶּא גְמִיעַ כִּיִּסִיב סְדוּם וְעַמּוּרָה וְאֵלֶּא
גְּמִיעַ מִגְּלִהָן וּמִצִּיּוֹ: 12. וְיִקְחוּ - וְאֶכְרֹז אֵלֶּא לֹוֹס וְאֵלֶּא
כִּיִּסְבוּ כֵּן אֲכֹ אֲבֵרָם וּמִצִּיּוֹ וְהוּא גִלִּים פִי סְדוּם: 13. וְיִבֵּא
- וְאִיגָא אֶלְמִתְכֻלִּין וְכִבֵּר לֵאבֵרָם אֶלְיִהוּדִי וְהוּא סֶאֱכִין פִי
מִרְגַּ מִמְּרָא אֶלְאֲמֹרִי אֲכֹ אֶסְכּוֹל וְאֲכֹ עֲנֵר וְהִימָא צַחְבִּין
אֶחָד אֲבֵרָם: 14. וְיִשְׁמַע - וְסִימִיעַ אֲבֵרָם אִין אִינְסִבָּא אֲכֹ
וְעִדָּאֵר אֵלֶּא אֶסְבָּאֲבוּ מוֹוֹלֹדִין בֵּיתוֹ תִּלְתַּ מִּיָּה וְתִמְנַסְעֶשֶׁר
וְרִגָאֵר חִיתָא דִּין: 15. וְיִחַלֵּק - וְנִקְסַם עֲלִיהֶן לִיל הוּא
וְעִבִידוֹ וְצִרְבֵּהָן וְרִגָאֵן חִיתָא חוּבָה אֵלְדִי מִן שְׁמֵאל
לִישָׁאִם: 16. וְיִשָּׁב - וְרִיגַע אֵלֶּא גְמִיעַ אֶלְכִּיִּסִיב וְאִיֵּצָא
אֵלֶּא לֹוֹס וְכִיִּסְבוּ רִגָאֵר וְאִיֵּצָא אֵלֶּא אֶלְנִסוּוֹן וְאֵלֶּא אֶלְקוּם:
17. וְיִצֵּא - וְכִרְגַּ מֶלֶךְ סְדוּם לְמִלְקִיתוֹ בְּעֵד רִגּוּעוֹ מִן
יְצִרְבֵּי אֵלֶּא כְּדִרְלַעֲמֶר וְאֵלֶּא אֶלְצוֹלְטִין אֵלְדִי מֵעוּ אֵלֶּא

יִגִּיצְרוּ לִיגִלְטוֹ גְּמִיעָא: 7. וְיִהִי - וּכְאֵן כְּצוּמִיָּה בִין רִעִיאַן
כּוּשׁ אֲבֵרָם וּבִין רִעִיאַן כּוּשׁ לֹוֹס וְאֶלְכִנְעִנִי וְאֶלְפִרִיז חִין
גֵּאֲלִים פִּיל אֲרִין: 8. וְיִאֲמֹר - וְקֹאֵל אֲבֵרָם אֵלֶּא לֹוֹס לֹא
הִלָּאן יָכוֹן כְּצוּמִיָּה בִּינִי וּבִינְךָ וּבִין רִעִיאַנִי וּבִין רִעִיאַנְךָ אִין
אֲרִגָּאֵל אֲכֹוִיָּה נִתְנָא: 9. חֵלָא - הִזּוּלָא גְמִיעַ אֶלְאֲרִין
קִדְמָךְ אִינְפִירִיק הִלָּאן מִן עֵלְאִי אֲנִכְאֵן אֲנִתִּיה שְׁמֵאל אֲנִי
אֶלְאִימִין וְאֲנִכְאֵן אֲנִתִּיה אֶלְאִימִין אֲנִי שְׁמֵאל: 10. וְיִשָּׂא -
וְרַפַּע לֹוֹס אֵלֶּא עֵיוֹנוֹ וְנִצֵּר אֵלֶּא גְמִיעַ סֶהֱלִית אֶלְשָׁאֵס אִין
כִּילְהָא סֶאֱקִי קֶבֶל מִתְלָאֵף אֵלֶּה אֵלֶּא סְדוּם וְאֵלֶּא עַמּוּרָה
כִּיגֻנְאִית אֵלֶּה כִי אֲרִין מִצֵּר וְאֶצִּיל צַעֲרָה: 11. וְיִבְחָר -
וְסִתְכָאֵר לֹוֹס אֵלֶּא גְמִיעַ סֶהֱלִית אֶלְשָׁאֵס וְיִדְחִיל לֹוֹס מִן
אֶלְשָׁרֶק וְנִפְרָקוּ רִגּוּל מִן עֵלָא אֲכֹ: 12. אֲבֵרָם גֵּאֲלִים פִי
אֲרִין כִּנְעֵן וְלֹוֹס גֵּאֲלִים פִי קוּרָא אֶלְסֶהֱלִיה וּמִאֲדִי כִיאֲמוּ
חִיתָא סְדוּם: 13. וְאֲנִשִּׁי - וְאֶרְגָּאֵל סְדוּם וְדִיין וְכִסִּין
קִידָאִם אֵלֶּה גִדָּא: 14. וְהִי - וְאֶלְלֵה קֹאֵל אֵלֶּא אֲבֵרָם בְּעֵד
אֲנִפְרָק לֹוֹס מִן עֲנִירוֹ רַפָּאֵר הִלָּאן עֵיוֹן וְנִצֵּר מִן אֶלְסִכְאֵן
אֵלְדִי אֲנִתָא תָם שְׁמֵאלִי וְקִיבִלִי וְשִׁרְקִי וְנִרְבִּיה: 15. כִּי - אִין
אֵלֶּא גְמִיעַ אֶלְאֲרִין אֵלְדִי אֲנִתָא נִאֲצִיר לֶךְ אֶעֱסִיָּהָ וְלִנְסִלֶךְ
חִיתָא דִּהִרָה: 16. וְשִׁמְתִי - וְאֶנְעֵל אֵלֶּא נִסְלֶךְ כִי סִדָּאֵב
אֶלְאֲרִין אֵלְדִי אֲנִכְאֵן יִגִּיצִיר רִגּוּל לִיעִיד אֵלֶּא סִדָּאֵב אֶלְאֲרִין
אִיֵּצָא נִסְלֶךְ לִם יִנְעָאֵר: 17. קוּם אֶתְמַצָּא פִּיל אֲרִין
לְטוֹלְהָא וְלַעֲרִצָּהָ אִין לֶךְ אֶעֱסִיָּהָ: 18. וְיִאֲחֵל - וּמִדִּי
כִיאֲמוּ אֲבֵרָם וְאִיגָא וְגִלִּים פִי מִרְגַּ מִמְּרָא אֵלְדִי פִי חִבְרוֹן
וּכְנָא תָם מִרְבַּח קִידָם אֵלֶּה:

יד

1. וְיִהִי - וּכְאֵן פִי אִיֵּאֵם אֶמְרָפֶל מֶלֶךְ שִׁנְעֵר אֲרִיֶּן מֶלֶךְ
אֶלְסֶר כְּדִרְלַעֲמֶר מֶלֶךְ עֵילָם וְתִדְעֵל מֶלֶךְ שִׁיעוּב: 2. עֲשׂוּ
- צִינְעוּ חֶרֶב מֵעַ בְּרַע מֶלֶךְ סְדוּם וּמֵעַ בְּרַשַׁע מֶלֶךְ עַמּוּרָה
שִׁנָּאֵב מֶלֶךְ אֲדֻמָּה וְסִמְאֲבֵר מֶלֶךְ צַבּוּיִים וּמֶלֶךְ בִּלְעַ הִיא

יג

6. יִבְלֹו - יִנְצִחוּ - יִקְדּוּ. וְכֵן לִחְלֹן בְּפִסְק 16. 10. כִּבֵּר וְיִדְחִין - מִיִּשְׁוֹר
הִנְהִיר, וְכֵן 3. בְּעִקְבוֹת תִּיא. וְהִיא רִשִּׁי: כִּבֵּר - מִיִּשְׁוֹר, כְּתִרְטִיט. וְכֵן בְּפִסְק
11. רִסִּי: מִרְגַּ אֶלְאֲרִין - עִמֶק הַיַּרְדֵּן, וְכֵן אֶלְמִשְׁאֵנִי, וְכֵן תִּרְגֵּם לִחְלֹן: יִרְדֵּן
- אֶלְשָׁאֵם - הַנָּהָר. 18. לֹוֹ - לִפְנֵי הִי.

יד

1. שִׁנְעֵר - לֹא תִרְגֵּם אֶת הַשֵּׁם כִּמוֹ שֶׁתִּרְגֵּם בְּפִרְק יא. גִּיִּים - עִמִּים.
רִסִּי תִרְגֵּם בְּמִלָּה גִּרְדַּפְתָּ אֲחֵרֶת: וְאֶלְאֵמֶם, וּבְעִקְבוֹתָיו אֶלְמִשְׁאֵנִי.
וְכֵן בְּהַמְשָׁךְ הַפִּרְק. 3. עִמֶק הַשָּׂדִים - עִמֶק הַשְׂדֵּה. וְכֵן לִחְלֹן 8. 10.

כִּמוֹ שֶׁתִּרְגֵּם אֶת אֲדֹר כְּשִׁדְּשׁ לְעִיל יא 38. 31. וְהִיא שֵׁם. 5. רִשָּׁאִים -
גִּיבֻרִים, בְּעִקְבוֹת תִּיא (גִּבְרִיא). רִסִּי: אֶלְשָׁנָא. חוּחִים - הַחֻקִּים,
בְּעִקְבוֹת תִּיא (חֻקִּיָּא). 3. לֹא תִרְגֵּם. וְאִיִּמִים - לֹא תִרְגֵּם, וְכֵן 3. 8. אֵיל
- עִסְק. וְכֵן 3. בְּעִקְבוֹת תִּיא (מִיִּשְׁוֹר). רִסִּי: סִרְ. 7. עִין מִשְׁפָּט -
תִּרְגֵּם כְּרִסִּי: עִין אֶלְחֵם. 9. עִין קִסֵּעַ אֶלְחֵם - עִין פִּסְקֵת הַמִּשְׁפָּט.
13. הַעֲבִיר - וְהִחֲדִיר. 9. אֶלְעִכְרִאֲנִי, כִּמוֹ רִסִּי וְכִמוֹ אֶלְמִשְׁאֵנִי. 14. וְיִרְק
- וְנִמְנֵה חֲנִיכִי - כְּחֻדִּין. 3. גִּלְסָאֵט - נִעְרִי. וְיִדְחִין - וְרִגָאֵר - וְרִכִּין.
16. לְחִפְשָׁק - תִּרְגֵּם בְּשִׁסָּה וְהַעֲרִיב "שִׁאֵם", וְכֵן 3. לְעוֹמֶת רִסִּי שֶׁהִשְׁאִיר
אֶת הַשֵּׁם דְּמִסְקִי. 17. עִמֶק שִׁחַ וְהִיא עִמֶק הַמֶּלֶךְ - תִּרְגֵּם מִלְּוִלִית.

את כדורלעמר ואת המלכים
אשר אתו אל-עמק שוה הוא
עמק המלך: ומלכי-צדק מלך
שלם הוציא לחם ויין והוא
כהן לאל עליון: ויברכהו
ויאמר ברוך אברם לאל עליון
קנה שמים וארץ: וברוך אל
עליון אשר-מגן צדיק בידו
ותן-לו מעשר מכל: ויאמר
מלך-סדם אל-אברם תן-לי
הנפש והרכש קח-לך: ויאמר
אברם אל-מלך סדם הרמתי
ידי אל-יהוה אל עליון קנה
שמים וארץ: אם-מחוט ועו
שרוך-נעל ואם-אקח מכל-
אשר-לך ולא תאמר אני
העשרתי את-אברם: בלעזי
רק אשר אכלו הנערים וחלק
האנשים אשר הלכו אתי
ענר אשכל וממרא הם יקחו
חלקם:
טו"א אחר | הדברים האלה
היה ובר-יהוה אל-אברם
במחזה לאמר אל-תירא
אברם אנכי מגן לך שרף
הרבה מאד: ויאמר אברם
אדני יהוה מה-תתן-לי ואנכי
הולך ערירי ובן-משק ביתי
הוא ומשק אליעזר: ויאמר
אברם הן לי לא נתתה זרע

והנה בן-ביתי יורש אתי: והנה
דבר-יהוה אליו לאמר לא
ירשך זה כי-אם אשר יצא
ממעיקי הוא יירשך: ויוצא
אתו החוצה ויאמר הבט-נא
השמימה וספר הכוכבים אם-
תוכל לספר אתם ויאמר לו
כה יהיה זרעך: והאמן ביהוה
ויחשבה לו צדקה: ויאמר
אליו אני יהוה אשר הוצאתיך
מאור כשדים לתת לך את-
הארץ הזאת לרשתה: ויאמר
אדני יהוה במה אדע כי
אירשנה: ויאמר אליו קחה לו
עגלה משלשת ועז משלשת
ואיל משלש ותר וגזל: ויקח-
לו את כל-אלה ויבתר אתם
בתוך ויתן איש-בתו לקראת
רעהו ואת-הצפור לא בתר:
ויירד העיט על-הפגרים וישב
אתם אברם: ויהי השמש
לבוא ותרדמה נפלה על-
אברם והנה אימה חשכה
גדלה נפלת עליו: ויאמר
לאברם ידע מדע מי-גר | והיה
זרעך בארץ לא להם ועבדם
ועז אתם ארבע מאות שנה:
וגם את-הגוי אשר יעבדו דן
אנכי ואחרי-כן יצאו ברכש
גדול: ואתה תבוא אל-אבתיך

בשלום תקבר בשיבה טובה:
טו וזר רביעי ישונו הנה כי לא-
שלם עון האמרי עד-הנה:
ויהי השמש באה ועלטה היה
והנה תנור עשן ולפיד אש
אשר עבר בין הגזרים האלה:
טז ביום ההוא פרת יהוה את-
אברם ברית לאמר לזרעה
נתתי את-הארץ הזאת מנהר
מצרים עד-הנהר הגדל נהר-
פרת: את-הקיני ואת-הקניזי
כ ואת הקדמני: ואת-החתי
ואת-הפריזי ואת-הרפאים:
טז ואת-האמרי ואת-הכנעני
ואת-הגרשני ואת-היבוסני:
טז"א ושרי אשת אברם לא
ולדה לו ולא שפחה מצרית
ב ושמה הגר: ותאמר שרי אל-
אברם הנה-נא עצרני יהוה
מלדת בא-נא אל-שפחתי
אולי אבנה ממנה וישמע
ג אברם לקול שרי: ותקח שרי
אשת-אברם את-הגר המצרית
שפחתה מקץ עשר שנים
לשבת אברם בארץ כנען ותתן
אתה לאברם אישה לו לאשה:
ד ויבא אל-הגר ותהר ותרא כי
הרתה ותקל גברתה בעיניה:
ה ותאמר שרי אל-אברם חמסי
עליך אנכי נתתי שפחתי

לו אלא גמיע הדולי ופעך ליהון פיל סווא וגעל רגול פיסכו למלאקית רפיקו ואלא סיר לם פצאך: 11. ויד - ונוזל סיר עלא לסאת וטאיר ליהון אברם: 12. ויהי - וכאן אלסמס ליתגיב וכבליה וקעית עלא אברם והוודא היביה עתמיה עצימיה וקעית עאליה: 13. ויאמר - וקאל לאברם ערף תעריך אין גאריב יכון נסלך פי ארץ לם ליהון ויכרמוהון ויעדכוהון ארבע מיאית סניה: 14. וגם - ואיצא אלא סיעוב אלדי יכאדמו אסריע אנא ובעד דאליך יכרנו פי כיסיב ערים: 15. ואתה - ואנתא תיגי אילא אבתך פי סלאם תגריפן פי סיביה חסניה: 16. ודור - וגיל ראביע ירגעו להינה אין לם בימיל דנב אלאמורי חיתא הינא: 17. ויהי - וכאן אלסמס ליתגיב וצבאב כאן והוודא תנור דיכאן ופנר נאר אלדי פאת בין ליקטועה הדולי: 18. ביום - פי דאליך אליזם קטע אלה מע אברם אחד קאילא לנסלך עסית אלא אלארץ האדי מן נהר מצר חיתא נהר אלעצים נהר אלפרא: 19. את - אילא אלקני ואלא קניז ואלא אלקרמוני: 20. ואת - ואלא אלהיתי ואלא אלפריז ואלא נכברא: 21. ואת - ואלא אלאמורי ואלא אלכנעני ואלא אלגרגסי ואלא אליבוסי:

סז

1. ושרי זוגית אברם לם ולדית לו וליהא גרייה מצרייה ואיסמהא הגר: 2. ותאמר - וקאלית שרי אלא אברם הוודא הלאן מנעני אללה מן אוולד רכול הלאן אלא גריתי בלכי אנביני מינהא וסימיע אברם לצוט שרי: 3. ותקח - ואכדית שרי זוגית אברם אלא הגר אלמצרית גריתהא מן חיד עשר סנין לגלוס אברם פי ארץ כנען ועסת ליהא לאברם גוהא לו לל אמרה: 4. ויבא - ואיגא אלא הגר וחבלית ונצרת אין חבלית ותבהדלית סיתהא פי חצרתהא: 5. ותאמר - וקאלית שרי אלא אברם חק אלי עאליך אנא געלת גריתי פי חידנאך ונצרת אין חבלית

סהלית סווייה הוא סהלית אלמאליך: 18. ומלכי צדק מלך שלם אכרג סדעאם וכמר והוא כאדם לסייק אלעאלי: 19. ויברכו - וברכו וקאל מברך אברם לסייק אלעאלי כליק סמא ואלארץ: 20. וברוך - ומברך סייק אלעאלי אלדי סלאם מצייקנך פי ידיך ועסא לו עיסיר מן גמיע: 21. ויאמר - וקאל מלך סדום אלא אברם עסי לי נפס ואלכסיב כוד לך: 22. ויאמר - וקאל אברם אלא מלך סדום רפעת ידי פי עלה קידם אלה סאיק אלעאלי כאליק אלסמא ואלארץ: 23. אם - אנכאן מן כיס וחדתא רבאט אלמדאס ואנכאן אכור מן גמיע אלדי לך ולם תקול אני דולאת אלא אברם: 24. בלעדי - מן גיר פקט אלדי אכלו אלגולמאן וקיסים אלארנל אלדי מיציו מעי ענר אסכל וממרא הימא יאבדו קיסמהון:

סו

1. אחר - בעד אלכלאם הדולי כאן כלאם אללה אלא אברם פיל נבווייה קאילא לא תכאף אברם אנא תיריס לך איגרתך כביריה גרא: 2. ויאמר - וקאל אברם אללה אלרב איס תעסי לי ואנא מאצי וחדד וזכיל בתי הוא אליעזר אלסאמי: 3. ויאמר - וקאל אברם הוודא לי לם עסית נסל והוודא וזכיל בתי יוורת אלי: 4. והנה - והוודא כלאם אלה אליה קאילא לם יוורתך הארא פלאכין אלדי יכרוג מן אמעך הוא יוורתך: 5. ויצא - ואכרג אלז לכרא וקאל סאליע הלאן לנאחו אלסמא ועיד אלכוואכיב אנכאן תגציר לתעיד ליהון וקאל לו בידא יכון נסלך: 6. והאמן - ואמן פי קול אללה וחטבהא לו חסניה: 7. ויאמר - וקאל אליה אני אללה אלדי אברגתך מן מרג ליחקול ליאעסי לך אלא אלארץ האדי לתוורתהא: 8. ויאמר - וקאל אלה אלרב פי איס אעריך אין אוורתהא: 9. ויאמר - וקאל אליה כוד לי עגליה מתלאתיה ומעז מתלאת וכיביס מתלאת וספנין ופירך חמאם: 10. ויקח - ואכד

וכן גם ב: אילא מרג אלסאמי הוא מרג אלמליך. 22. אל ח - בחפילה לפני ה' כתיב. 23. העשרתי - ב: אנגית - מילה גרדפת. כתרטם רסיג: אנגית.

סז

1. במחזה - בנבואה, וכן ב: בעקבות תיא (בנבואה) ותרטם רסיג: בוד. 2. וכן משק - ואחרד על בית ב: מיקחית בתי - סכלל בתי. וכן במסוק ב: בעקבות תיא (וכר פרנסא) ודאח רסיג: כתרטם. שכל בתי נוח על פיו. וכן רסיג: וזו קיאד מנולי - הבמנה על בתי. המשק אליעזר - אליעזר הדמסקאי, כתרטם רסיג: אליעזר אלדמסק. ב: הסאיד את המקור העברי. 6. צדקה - חסד. מוכה, זכות, באחת מילה שתרטם רסיג:

חסנת. 9. ותר - וספניג, וכן ב: בעקבות תיא (ושפניגא). וכן רסיג: ושפניגא. 11. וישב - והעיק, וכן ב: בעקבות תיא (ואפרח). רסיג: וישב - לשון נשיכה וספריה. 12. ותדענה - וזבלית, על התרנוסים השונים של תרומה בערכית היהודית, ראה אבישור 1989, עמ' 158. 17. חלפיד - סעורה גיידת, ראה מוזס אלמדיס, עמ' 703. ב: משקל נאר - לפיד אש, וכן גם כתרטם רסיג. בדפוס הפולגלסה וכתרטם אלמוסאני. 20. חרמאם - רק את השם הזה תרגם הציבורים, כעקבות תיא. ודאח לעיל יד 48.

סז

6. חסדי עליך - וכן לי עליך, וכן ב: ושניהם תרגמו את תיא (דין לי עליך).

בְּחִיקָה וַתֵּרָא כִּי הִדְתָּהּ וְאָקַל
 בְּעֵינֶיהָ יִשְׁפֹּט יְהוָה בֵּינִי
 וּבֵינֶיהָ: וַיֹּאמֶר אַבְרָם אֶל־שְׂרֵי
 הָנָה שְׂפַחְתָּךְ בְּיָדְךָ עָשִׂי־לָהּ
 הַטּוֹב בְּעֵינֶיהָ וַתַּעֲנֶה שְׂרֵי
 וַתְּבָרַח מִפָּנֶיהָ: וַיִּמְצָאָהּ מִלֶּאֱ
 יֵהוּהָ עַל־עֵין הַמִּים בַּמִּדְבָּר
 ח עַל־הָעֵין בְּדֶרֶךְ שׁוּר: וַיֹּאמֶר
 הָגֵר שְׂפַחַת שְׂרֵי אִי־מִזָּה בָּאת
 וְאֵנָּה תִּלְכִּי וַתֹּאמֶר מִפְּנֵי שְׂרֵי
 ט גְּבֵרְתִּי אֲנִי בָרַחַת: וַיֹּאמֶר לָהּ
 מִלֶּאֱיָהּ יְהוָה שׁוּבִי אֶל־גְּבֵרְתְּךָ
 וְהִתְעַנִּי תַּחַת יָדֶיהָ: וַיֹּאמֶר לָהּ
 מִלֶּאֱיָהּ יְהוָה הֲרֵבָה אֲרֵבָה אֶת־
 יא זֶרְעֶךָ וְלֹא יִסְפָּר מֶרֶב: וַיֹּאמֶר
 לָהּ מִלֶּאֱיָהּ יְהוָה הֵנָּה הִרָּה
 וְיִלְדֶּת בֶּן וְקִרְאָת שְׁמוֹ
 יִשְׁמַעְעָל כִּי־שָׁמַע יְהוָה אֶל־
 יב עֲנִיָּה: וְהוּא יְהִי פֶּרֶא אֲדָם יָדוֹ
 בְּכָל יוֹד כָּל בּוֹ וְעַל־פָּנָיו כָּל־
 יג אֲחִיו יִשְׁכֹּן: וַתִּקְרָא שֵׁם־יְהוָה
 הַדְּבָר אֱלֹהִים אֵתָּה אֵל רֵאיוֹ
 כִּי אָמְרָה הָגַם הַלֵּם רֵאיוֹתִי
 יד אַחֲרֵי רֵאיוֹ: עַל־כֵּן קִרְא לְבָאֵר
 בָּאֵר לְחֵי רֵאיוֹ הֵנָּה בֵּין־קָדֵשׁ
 טו וּבֵין בְּרֹד: וַתֵּלֶד הָגֵר לְאַבְרָם
 בֶּן וַיִּקְרָא אַבְרָם שֵׁם־בְּנוֹ
 אֲשֶׁר־יִלְדָּה הָגֵר יִשְׁמַעְעָל:
 טז וְאַבְרָם בֶּן־שְׁמֹנִים שָׁנָה
 וְשֵׁשׁ שָׁנִים בָּלְדָת־הָגֵר אֶת־

יִשְׁמַעְעָל לְאַבְרָם:

יז וַיְהִי אַבְרָם בֶּן־תִּשְׁעִים ס
 שָׁנָה וַתִּשְׁעַ שְׁנֵים וַיֵּרָא יְהוָה
 אֶל־אַבְרָם וַיֹּאמֶר אֵלָיו אֲנִי־
 אֵל שְׂרֵי הַתְּהִלָּה לִפְנֵי וְהִיָּה
 ג תָּמִים: וְאַתָּה בְּרִיתִי בֵּינִי
 וּבֵינָהּ וְאַרְבָּה אֹתָהּ בְּמֵאֹד
 ג מֵאֹד: וַיִּפֹּל אַבְרָם עַל־פָּנָיו
 ד וַיְדַבֵּר אִתּוֹ אֱלֹהִים לֵאמֹר: אֲנִי
 הֵנָּה בְּרִיתִי אִתְּךָ וְהָיִיתָ לְאֵב
 ה הַמּוֹן גִּוִּים: וְלֹא־יִקְדָּא עוֹד
 אֶת־שִׁמְךָ אַבְרָם וְהִיָּה שִׁמְךָ
 אַבְרָהָם כִּי אֲב־הַמּוֹן גִּוִּים
 ו נִתְּתִיךָ: וְהִפְרֵתִי אִתְּךָ בְּמֵאֹד
 מֵאֹד וְנִתְּתִיךָ לְגִוִּים וּמַלְכִּים
 ז מִמֶּךָ יֵצְאוּ: וְהִקְמַתִּי אֶת־
 בְּרִיתִי בֵּינִי וּבֵינָהּ וּבֵין זֶרְעֶךָ
 אַחֲרִיקָה לְדֹרֹתָם לְבְרִית עוֹלָם
 לְחַיּוֹת לָךְ לְאֱלֹהִים וּלְזֶרְעֶךָ
 ח אַחֲרִיקָה: וְנָתַתִּי לָךְ וּלְזֶרְעֶךָ
 אַחֲרִיקָה אֶת אֶרֶץ מִגְרִיקָה אֶת
 כָּל־אֶרֶץ כְּנָעַן לְאַחֲזֹת עוֹלָם
 ט וְהָיִיתִי לָהֶם לְאֱלֹהִים: וַיֹּאמֶר
 אֱלֹהִים אֶל־אַבְרָהָם וְאַתָּה
 אֶת־בְּרִיתִי תִּשְׁמֹר אֵתָּה וְזֶרְעֶךָ
 י אַחֲרִיקָה לְדֹרֹתָם: זֹאת בְּרִיתִי
 אֲשֶׁר תִּשְׁמְרוּ בֵּינִי וּבֵינֵיכֶם
 וּבֵין זֶרְעֶךָ אַחֲרִיקָה הַמּוֹל לָכֶם
 יא כָּל־זָכָר: וְנִמְלַתֶם אֶת בֶּשֶׁר
 עֹרְלַתְכֶם וְהִיָּה לְאוֹת בְּרִית

יב בֵּינִי וּבֵינֵיכֶם: וּבֶן־שְׁמֹנֶת יָמִים
 יִמּוֹל לָכֶם כָּל־זָכָר לְדֹרֹתֵיכֶם
 וְלִיד בֵּית וּמִקְנֵת־כֶּסֶף מִכָּל
 בֶּן־נָכָר אֲשֶׁר לֹא מִזֶּרְעֶךָ הוּא:
 יג הַמּוֹל יִמּוֹל וְלִיד בֵּיתָהּ וּמִקְנֵת
 כֶּסֶף וְהָיְתָה בְּרִיתִי בְּבִשְׂרְכֶם
 יד לְבְרִית עוֹלָם: וְעֵרַל זָכָר אֲשֶׁר
 לֹא־יִמּוֹל אֶת־בֶּשֶׁר עֹרְלָתוֹ
 וְנִכְרְתָה הַנֶּפֶשׁ הַהִוא מֵעַמּוּהָ
 אֶת־בְּרִיתִי הַפֶּר:
 טו וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים אֶל־
 אַבְרָהָם שְׂרֵי אֵשְׁתְּךָ לֹא־תִקְרָא
 אֶת־שִׁמְךָ שְׂרֵי כִּי שְׂרָה שִׁמְךָ:
 טז וּבִרְכַּתִּי אֵתָּה וְגַם נָתַתִּי מִמֶּנָּה
 לָךְ בֶּן וּבִרְכַּתִּיהָ וְהָיְתָה לְגִוִּים
 ז מַלְכֵי עַמִּים מִמֶּנָּה יְהִי: וַיִּפֹּל
 אַבְרָהָם עַל־פָּנָיו וַיִּצְחַק וַיֹּאמֶר
 בְּלִבּוֹ הֲלֹבֵן מֵאָה־שָׁנָה יוֹלֵד
 וְאִם־שְׂרָה הִבֵּת־תִּשְׁעִים שָׁנָה
 ח תֵּלֵד: וַיֹּאמֶר אַבְרָהָם אֶל־
 הָאֱלֹהִים לוֹ יִשְׁמַעְעָל יְחִיָּה
 ט לִפְנֵיהָ: וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים אֲבֹל
 שְׂרָה אֵשְׁתְּךָ יִלְדֶּת לָךְ בֶּן
 וְקִרְאָת אֶת־שְׁמוֹ יִצְחָק
 וְהִקְמַתִּי אֶת־בְּרִיתִי אִתּוֹ
 לְבְרִית עוֹלָם לְזֶרְעוֹ אַחֲרָיו:
 י וְלִישְׁמַעְעָל־שָׁמַעְתִּיךָ הֵנָּה
 בְּרַכְתִּי אִתּוֹ וְהִפְרֵתִי אִתּוֹ
 וְהִרְבֵּיתִי אִתּוֹ בְּמֵאֹד מֵאֹד
 שְׁנַיִם־עָשָׂר נְשִׂאִים וְלִיד

געלען: 6. והפרתי - ואנמי אלך גרא גרא ואגעלך
ליסיעוב וצלאטין מינאך יכרנו: 7. והקיימתי - ואתבית
אלא אחי בני ובניך ובין נסלך תבעאך לאגילהון לאחד
דהר ליאסיר לך לל ראב ולנסלך תבעאך: 8. ונתתי -
ואעסי לך ולנסלך תבעאך אלא ארץ מסכנאך אלא גמיע
ארץ כנען למילך דהר ואעיר ליהון לל ראב: 9. ויאמר -
וקאל אלרב לאברהם ואתא אלא אחי תיחפץ אנתא
ונסלך תבעאך לאגילהון: 10. זאת - האדי אחי אלדי
תחפץ בני ובנכון ובין נסלך תבעך תטהרו ליבון גמיע
דכר: 11. ונמלתם - ותטהרו אלא לחם קילסיתבון ויבון
לאיה אחי בני ובנכון: 12. ובן - ואיבין תמין תיאם
יתטהר ליבון גמיע דכר לאגילהון מוולד בית ובוש פיצא
מן גמיע איבין אגנאבי אלדי לס מנסלך הוא: 13. חסול -
תטהר יתטהר מוולד ביתך ומסתרא פיצתך ותכון אחי
פי לחמכון לאחד דהר: 14. ועול - וקיליך דכר אלדי לס
יסאחיד אלא לחם קילסיתו ותנקיטיע דאליך נפס מן
קומהא אלא אחי בסאל: 15. ויאמר - וקאל אלרב אלא
אברהם שרי וזנתך לס תסאמי אלא איסמהא שרי אין שרה
איסמהא: 16. וברכתי - וברכת ליהא ואיצא עטית מינהא
אליך איבין ואברכהא ותכון ליסיעוב צולאטין אלאומאם
מינהא יכנו: 17. ויפל - ונסאב אברהם עלא וגהו
וציחך וקאל פי באלו אנכאן לאיבין מית סניה ינוויליך
ולאד ואנכאן שרה אנכאן בינית תסעין סניה ינוויליך ולאד:
18. ויאמר - וקאל אברהם קדאם אלרב יאדית יסמעאל
יעיש קידמך: 19. ויאמר - וקאל אלרב תחקיק שרה וזנתך
וולדיה לך איבין ותסאמי אלא סמו יצחק ואתבית אלא
אחדי מעו לאחד דהר לנסלו תבעו: 20. ולישמעאל
קבילית עלתך הוורא ברכת אלו ואנמי לו ואכתיר אלו פי

ותבהדלת פי חצרתהא יסאריע אלה בני ובתך:
6. ויאמר - וקאל אברם אל שרי הוורא גריתך פי ידך
צנאעי ליהא חסין פי חצרתך ועדבתהא שרי והרבית מן
קדמהא: 7. וימצאה - ווגדהא מלאך אלה עלא עין אלמא
פיל באר עלא אלעין פי דריק שור: 8. ויאמר - וקאל הגר
גרית שרי ווין מן הינא גיתי ואוון תימצא וקאלית מן קדם
שרי סתי אנא הרבייה: 9. ויאמר - וקאל ליהא מלאך אלה
רגאעי אלא סיתך ותעדבי תחת ידיהא: 10. ויאמר -
וקאל ליהא מלאך אלה תכתיר אכתיר אלא נסלך ולם
ינעאד מן אלכתרא: 11. ויאמר - וקאל ליהא מלאך אלה
הווראבי תבליה ותולאדי בין ותסאמי איסמו יסמעאל אין
סימיע אלה ויד גמיע פי ועלא חצרת גמיע אכוחו יסכון:
12. ותקרא - וסמית איסים אלה אלמכלים אליהא אנתא
סאיק אלמתגאלי אין קאלית איצא הוולא נצרת בעד
נצורי: 14. על - עלא דאליך סמא לל ביר ביר אלמתגאלי
מלאך אלרב הוורא בן קדש ובן כרד: 15. ותלד - וולדיה
הגר לאברם איבין וסמא אברם איסים בנו אלדי ולדיה הגר
יסמעאל: 16. ואברם איבין סיתא ותמנן סניה פי ולדיה
הגר אלא יסמעאל לאברם:

יז

1. ויחי - וכאן אברם איבין תסעה ותסעין סניה ותגלא
אלה אלא אברם וקאל אליה אנא סאיק כאסי איתמצ
קידמי וכן כאמיל: 2. ואתנה - ואגעל אחי בני ובניך
ואכתיר אלך גרא גרא: 3. ויפל - ונטב אברם עלא וגהו
וכלאם מעו אלרב קאילא: 4. אני - אנא הוורא אחי מעו
ותכון לאב גמהור שיעוב: 6. ולא - ולם יתסמא עאד אלא
סמך אברם ויבון איסמך אברהם אין אב גמהור שיעוב

חיל: אשר ר"י. ראה קאמפ 1984. עמ' לו. וראה בטבוא. 12. ומקנת
- תרגם 'קטגד כהורא צאן. לעומת זאת בפסוקים 19, 20, 27 תרגם
בשורש ק"ה. לעומת זאת ב' תרגם בשני המקומות בשורש ק"ה.
18. לו - סי יחן. 19. אבל - אכן. 20. שמשתיך - קבלתי את
תפילתך. בעקבות ת"א וקבילת צלותך. וכן ב' לעומתם תרגם רס"ג

7. בורך - פי דריק - פי מריק. 12. פרא אדם - אדם ברוי - איש סדרי.
14. באר לוי רחי - באר מלאך האלהים תתגלת. בעקבות ת"א

יז

1. וירא - ויתגלת. בעקבות ת"א (ואתגל). אל שרי - תרגם ברס"ג -
סאיק אלמאפי. הבורא המסמיק (ק"ה). הנותן לעולם די סיפוק. והמה לדרס

ונתתיו לגוי גדול: ואת-בריתי
 אקים את-יצחק אשר-תלד
 לך שרה למועד הזה בשנה
 האחרת: ויכל לדבר אתו ויעל
 אלהים מעל אברהם: ויקח
 אברהם את-ישמעאל בןו ואת
 כל-ילידי ביתו ואת כל-מקנת
 כספו כל-זכר באנשי בית
 אברהם וימל את-בשר
 ערלתם בעצם היום הזה
 כאשר דבר אתו אלהים:
 ואברהם בן-תשעים ותשע
 שנה בהמלו בשר ערלתו:
 וישמעאל בןו בן-שלש עשרה
 שנה בהמלו את בשר ערלתו:
 בעצם היום הזה נמול אברהם
 וישמעאל בנ: וכל-אנשי
 ביתו יליד בית ומקנת-כסף
 מאת בן-נכר נמלו אתו:
 וירא וירא אליו יהוה באלני ממרא
 והוא ישב פתח-האהל כחם
 היום: וישא עיניו וירא והנה
 שלשה אנשים נצבים עליו
 וירא וירץ לקראתם מפתח
 האהל וישתחו ארצה: ויאמר
 אדני אם-נא מצאתי חן
 בעיניך אל-נא תעבר מעל
 עבדך: וקח-נא מעט-מים
 ורחצו רגליכם והשענו תחת

העץ: ואקחה פת-לחם וסעדו
 לבכם אחר תעברו כי-על-כן
 עברתם על-עבדכם ויאמרו כן
 תעשה כאשר דברת: וימהר
 אברהם האהלה אל-שרה
 ויאמר מהרי שלש סאים קמח
 סלת לוישי ועשי עגות: ואל-
 הבקר רץ אברהם ויקח בן-
 בקר רך וטוב ויתן אל-הנער
 וימהר לעשות אתו: ויקח
 חמאה וחלב ובן-הבקר אשר
 עשה ויתן לפניהם והוא-עמד
 עליהם תחת העץ ויאכלו:
 ויאמרו אליו איה שרה אשתך
 ויאמר הנה באהל: ויאמר שוב
 אשוב אליך כעת חיה והנה-כן
 לשרה אשתך ושרה שמעת
 פתח האהל והוא אחריו:
 ואברהם ושרה זקנים באים
 בימים חורל להיות לשרה ארץ
 כנשים: ותצחק שרה בקרבה
 לאמר אחרי בלתי היתה-לי
 עדנה ואדני זקן: ויאמר יהוה
 אל-אברהם למה זה צחקת
 שרה לאמר האף אמנם אלד
 ואני זקנת: היפלא מיהוה
 דבר למועד אשוב אליך כעת
 חיה ולשרה בן: ותכחש שרה
 לאמר לא צחקתי כי יראה
 ויאמר לא כי צחקת: ויקמו

משם האנשים וישקפו על-
 פני סדם ואברהם הלך עמם
 לשלחם: ויהוה אמר המכסה
 אני מאברהם אשר אני עשה:
 ואברהם היו יהיה לגוי גדול
 ועצום ונברכו בו כל גוי
 הארץ: כי ידעתיו למען אשר
 יצוה את-בניו ואת-ביתו
 אחריו ושמרו דרך יהוה
 לעשות צדקה ומשפט למען
 הביא יהוה על-אברהם את
 אשר-דבר עליו: ויאמר יהוה
 ועקת סדם ועמרה כי-רבה
 וחטאתם כי כבדה מאד:
 ארדה-נא ואראה הכעקתה
 הבאה אלי עשו | כלה ואם-לא
 ארעה: ויפנו משם האנשים
 וילכו סדמה ואברהם עודנו
 עמד לפני יהוה: ויגש אברהם
 ויאמר האף תספה צדיק עם-
 רשע: אולי יש חמשים צדיקים
 בתוך העיר האף תספה ולא-
 תשא למקום למען חמשים
 הצדיקים אשר בקרבה: חללה
 לך מעשת | כדבר הזה להמית
 צדיק עם-רשע והיה כצדיק
 פרשע חללה לך השפט כל-
 הארץ לא תעשה משפט:
 ויאמר יהוה אם-אמצא
 בסדם חמשים צדיקים בתוך

הוודא פיל כימיה: 10. ויאמר - וקאל רגוע ארגע אליך פי וקת אלדי אינטו סייבין והוודא איבין לסרה זוגתך ושרה סמעה כאב אלכימיה והוא וורא: 11. ואברהם - ואברהם ושרה ושרה כתידייה נאין פיל איאם אנמנע ליבון לסרה זאי כיל נסוואן: 12. ותצחק - וצחכית שרה פי גופהא קאיילא בעד תכרנטי צאר לי זגר וסירי כתידייה: 13. ויאמר - וקאל אללה אללא אברהם אליש הודא צחכית שרה קאיילא אנכאן איצא תחקיק אוולד ואנא שיכית: 14. היפלא - אנכאן ינכיפי מן אללה סאי לל מיעאד ארגאע אליך פי וקת אלדי אינטו סייבין ולסרה איבין: 15. ותכחש - ותכרת שרה קאיילא לם צחכית אין כאפית וקאל לם אין צחכית: 16. ויקמו - וקמו מן תם אלדארגאל ואטרפו עלא קבאל סדום ואברהם מאצי מעהון ליודעהון: 17. וד - ואללה קאל אנכאן סגאטי אנא מן אברהם אלדי אנא צאניע: 18. ואברהם - ואברהם כון יבון לסייעב עזים וקווי ויתברכו פי גמיע סיעוב אלדארג: 19. פי - אין עריפתו לאגל אלדי יוואצי אללא כנינו ואללא אהל ביתו תבעו ויחפצו דריק אללה ליצנע הסניה וחיכים לאגל יגיב אללה עלא אברהם אללא אלדי כלם עליה: 20. ויאמר - וקאל אללה צרכית סדום ועמרה אין כתרית וכסיתיהון אין תקלית גרא: 21. ארדח - אתגלה הלאן ואצור אנכאן צרכיתהא איגית אלי צינעו ליאפניהון ואנכאן לם אעריץ: 22. ויפנו - ולתפתו מן תם אלדארגל ומציו סדמה ואברהם עאדו ואקיף קידם אללה: 23. ויגש - ותקדם אברהם וקאל אנכאן איצא תיפני צאליח מע צאליח: 24. אולי - בלכי מווגוד כמסין צלחין פי נעס אלקרייה אנכאן תיפני ולם תספח לל מכאן לאגל כמסין צליחין אלדי פי מבינהא: 25. תללח - חסא לך מן תצנע כי כאלם הודא לתמויות צאליח מע צאליח ויבון כי צאליח כיל צאליח חסא לך תאכיס גמיע אלדארג לם יצנע חיכים: 26. ויאמר - וקאל

גרא תנעשר שורפא יכליף ואנעלו לשעיב עזים: 21. ואת - ואלא אחרי אתכית מע יצחק אלדי תוולד לך שרה לל מיעאד האדא פי סנת ליכרא: 22. ויכל - וכמל ליכלים מעו וטיליע אווקר אלרכ מן עלא אברהם: 23. ויקח - ואכר אברהם אללא ישמעאל בנו ואלא גמיע מוולוד ביתו ואלא גמיע משתרא פיצתו גמיע דכר פי ארגל בית אברהם וטהר אללא לחם קילפיתון פי עצמיית אליום הודא כאלדי כאלם מעו אלרכ: 24. ואברהם איבין תסעה ותסעין סניה פי תטהרו לחם קילפיתו: 25. וישמעאל בנו בן תלתעשר סניה פי תטהרו אללא לחם קילפיתו: 26. בעצם - פי עצמיית אליום האדא תטהרו אברהם וישמעאל בנו: 27. וכל - וגמיע ארגל ביתו מוולוד בית ומשתרא פיצא מן ענד בן אגנבי אתטהרו מעו:

יח

ויא 1. וירא - ותגלא אליה אללה פי מרג ממרא והוא גאליס כאב אלכימיה כיהמו נהאר: 2. וישא - ורפע עיונו ונצר והוודא תלת ארגאל מינתיצבין עליה ונצר ורגד למלאקיתהון מן כאב אלכימיה וסגר ארץ: 3. ויאמר - וקאל - אללה אנכאן הלאן וגרית הן פי תצדיתך לא הלאן תמות מן עלא עבוד: 4. יקח - יתאכר הלאן מן קליל אלמא וכצלו רגליכון וגסינרו תחת אלסגר: 5. ואקחה - ואכור רגיף ביכז וסנרו קלבכון בעד תפותו אין עלא דליך פיתו עלא עבידכון וקאלו כידא תצנע כאלדי כלמת: 6. ויפחר - וסתעגל אברהם לל כימיה אילא שרה וקאל סתעגלי תלאת כילאת סחן סמיד עגיני וצנאעי קראץ: 7. ואל - ואילא אלכקר רגר אברהם ואכר פאלו בקר לאין וחיסין ועטא אללא גולאם וסתעגל ליצנע אללו: 8. ויקח - ואכר זבדיה וחליב ופאלו בקר אלדי ציניע וגעל קדמהון והוא ואקיף עליהון תחת סגר ואכלו: 9. ויאמרו - וקאלו אליה ון שרה זוגתך וקאל

כלם שלמים וקייסם. 19. בלתי - תרגם כסילה צורית הנפלת על גבולת הפיחת. לעומת זאת ב: שיכי = שיבתי, בעקבות תיא (סיכיה), ובגלל ההמשך בסמוך 20: וקנתי, קדנה - עלומים ב: האי, כמו רסג. 21. ארדח - אתגלה, בעקבות תיא (אתגלי), הכצעקתה וגר - אם צעקתה באה אלי עשו, אשמידם, האם לא אדעת ב: אתנכאן כיצדליתרא אלנייה אלי צינע אפניהון ואנכאן לם ארדחון - אם כצעקתה הבאה אלי עשו, אשמידם: ואם לא ארדחם, תרגם זה בעקבות תיא. 24. תשא - תספח = תצפח (תסלח), כמו שכתב אל נכון בסמוך 26.

מילולית: קד סמעתך. 22. אלדום - כבוד האלוהים בעקבות תיא (יקרא דה).

יח

1. וירא - והתגלה, בעקבות תיא ראה לעיל י 1. 2. וירך - ורגד = ורכץ, וכן בסמוך 7. 4. וריצו - ובצלו = תסלו. 7. בן כקר - ב: פלו - בן ברמה, סוס, נמל, איל, חמור. כקר נראה כרחלמי 1936. עס 1622. וכן להלן. 10. כסת חיה - בעת אשר אתם חיים, בעקבות תיא (בעתן דאחון קיסין) וראה רשי: בעת הזאת שתהא וזה לכם, שתהא

המרכז העולמי למורשת יהדות ארם-צובא (חלב)
תל-אביב תשס"ו - 2005